

A photograph of a forest scene. In the foreground, there is a dense cluster of green, leafy plants. To the right, a tree trunk with rough, grey bark is visible. Two large, flat, shelf-like fungi with concentric rings of brown and red are growing on the tree trunk. The background is a blurred forest with green foliage and tree trunks.

Arealkamp, miljøvern og miljøregistreringer i skogen

Truls Gulowsen, #Skogkur21, 04.11.21

Naturvernforbundet

Hvem er Naturvernforbundet?

- Grunnlagt i 1914 og er Norges eldste natur- og miljøvernorganisasjon
- Landsdekkende, demokratisk organisasjon, med fylkeslag i alle fylker og ca 90 lokallag over hele landet
- Over 35.000 medlemmer, og Norges største
- Medlem av Friends of the Earth International
- Natur og Ungdom er ungdomsorganisasjonen og Miljøagentene er barneavdelingen.
- Naturvernforbundet var også med da Regnskogfondet og Grønn Hverdag/Miljøheimevernet ble etablert
- Jobber med så godt som alle naturvern- og miljøsaker. Naturmangfold og klima har hovedprioritet

Naturvernforbundet støtter et skogbruk der:

- Biologisk verdifull og verneverdig skog ikke hogges
- En del skog får lov å bli biologisk gammel
- Det drives lukka hogst der skogmiljøet ikke tåler flatehogst
- Det settes igjen nok gamle trær og trær som får lov å bli gamle
- Det settes igjen nok død ved, både stående og liggende trær
- Hogst/skjøtsel bidrar til å øke variasjonen i skogen
- Det ikke brukes økologisk fremmede treslag
- Der økologisk stedstilpasning er regelen
- Der det finnes store, sammenhengende verneområder

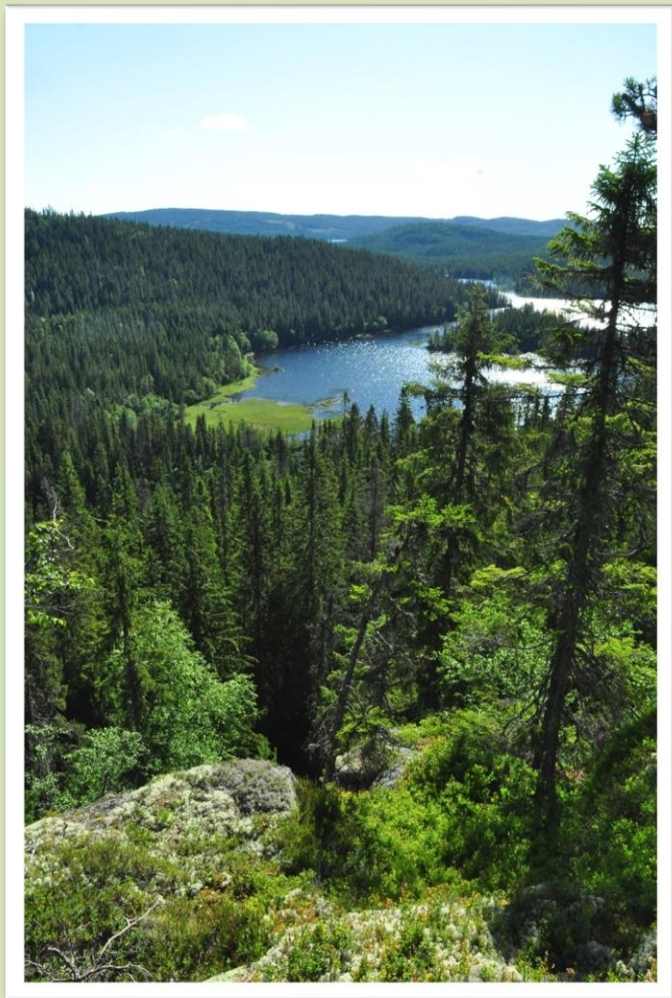
«Skogbruksmyndighetene har videre fram til 2012 ikke innhentet systematisk informasjon om omfang av og årsaker til brudd på Levende Skogstandarden. Riksrevisjonen mener det er behov for at Landbruks- og matdepartementet ser nærmere på kontrollinnsatsen knyttet til skogbruksloven og bærekraftforskriften, både med hensyn til foryngelsesplikten og med hensyn til miljøkravene. I tillegg mener Riksrevisjonen at det vil være nyttig om departementet systematisk innhenter og analyserer informasjon fra internkontrollen av Levende Skogstandarden».

I riksrevisjonens rapport står det videre at det i departementet pågår et arbeid «med å revidere regelverket knyttet til skogsveier, miljøhensyn og tilskuddsforvaltning».

Naturvernforbundet

Vern: For lite og for dårlig

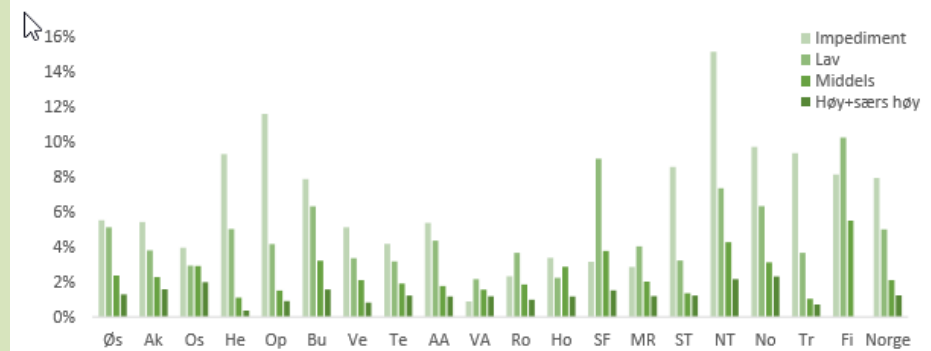

- **NINA/NISK/Stortinget: Minimum 9,6 %**
 - De mest verdifulle områdene
 - Bærekraftig skogbruk for øvrig
- **Mangler:**
 - store områder
 - rik skog
 - spesielle kvaliteter
- **NNV, WWF & SABIMA: Skogvernstrategi!**
 - «Skogkur 2020»
 - Kjernerregioner
 - Store områder
 - Restaurering
 - INON-områdene
 - «Biologiske krabbefelt»

Ikke et representativt vern

- Minst andel (1,4%-2,7%) for fylkene rundt Oslofjorden, Vest-Agder og på Vestlandet. Størst andel (6,3%-8,3%) i nord.
- I vernet skog er 75% av antall sammenhengende skogområder små og uten kjerneareal.
- Særlig lav andel for skog på høy og svært høy bonitet (0,7%)
- Lavere andel vernet skog i lavlandet (2,8% under 300 moh)
- Lavere andel vernet skog for «varme» vegetasjonssoner (boreonemoral, sørboreal: 1,9%).

Figur 3.11 Vernet skogareal i ulike bonitetsklasser i de vurderte verneområdene som andel av alt skogareal i de samme bonitetsklassene for de enkelte fylkene, hvis vi antar at skog i N50 som ikke er dekket av AR5, i all hovedsak er impediment.

Frivillig vern – viktig, men faglig variabelt

- Aichi-mål: 17 prosent representativt vern av all natur
- Mangler en overordnet plan for representativitet
- Åpne prosesser, og reell involvering

Hva lover skogbruksnæringen?

PEFC
PERC000041

Nyheter

BÆREKRAFTIG SKOGBRUKHVA DU KAN GJØREFOR VIRKSOMHETER

Dette gjør vi gjennom sertifisering av skogbruk og sporing av tre gjennom alle ledd i verdikjeden. For å sikre objektivitet og upartiskhet utføres ikke sertifiseringen av PEFC, men av uavhengig tredjepart sertifiseringsorganer som må være nasjonalt akkreditert og godkjent.

Derfor snakker vi om **garantert bærekraftig tre**. Tre er en naturlig, fornybar ressurs som viktig bidrag i den sirkulære økonomien. Forvaltningen av skogen er bærekraftig også med hensyn til natur, klima og folk. Sertifiseringen gjøres ikke av oss, men av uavhengig tredjepart sertifiseringsorganer.

PEFC
PERC03-01-01

GARANTERT
BÆREKRAFTIG
TRE

Ansvarlig innkjøp

Selv om praktisk talt all norsk skog er PEFC sertifisert er kun 13% av verdens skoger sertifisert. Du har dermed ingen garanti for at treet du kjøper kommer fra bærekraftig skog. Derfor er det viktig at du etterspør sertifisert tre slik som PEFC.

Innfrielse av bærekraftsmål

Mange bedrifter har bærekraft som del av forretningsstrategien. Ved å etterspørre og selge PEFC-sertifiserte produkter innfrir bedriften målet om bærekraftig skogbruk (# 15.2). I tillegg vil bruk av PEFC bidra til flere mål som for eksempel om ansvarlig handel (# 12), klima (# 13) og god helse (# 3).

Naturvernforbundet

Naturvernforbundet mener
«bærekraftig skogbruk» er **uforenlig**
med hogst av gammelskog og
nøkkelbiotoper/livsmiljøer, og
krever store sammenhengende
verneområder i tillegg.

→ Sikrer MiS og PEFC dette?

A) MiS skal sikre at miljøverdier identifiseres og bevares

- Omfattende miljøkartlegging, etter grundig system, på Statens og skogeiers regning

I planene skal det dokumenteres at minst 5 % av det produktive skogarealet forvaltes som biologisk viktige områder. I tillegg til nøkkelbiotoper og skog vernet som naturreservat eller nasjonalparker, kan skogeier velge blant arealer av følgende skogtyper for å oppfylle arealkravet:

- Gammel skog / gammel naturskog
- Kalkskog, også yngre kalkskog, der den forvaltes planmessig for å ta vare på arts mangfold
- Sumpskog / myrskog
- Edellauvskog
- Hagemarkskog
- Kystgranskog / kystfuruskog
- Brannpåvirket skog
- Kantsoner
- Tresatt impediment innenfor eller inntil biologisk viktige områder (maksimalt 25 % av arealet)
- Arealer med prioriterte arter

5

- Utvalgte naturtyper eller truede naturtyper
- Tiurleiker og andre viktige viltbiotoper
- Hekkelokaliteter for rovfugl og ugler
- Viktige naturtyper

Kravet om kartfesting av minst 5 % av det produktive skogarealet er knyttet til landskapsplanen. For øvrig dokumenteres dette gjennom fylkesvis statistikk.

B) Basert på kartlegging skal nøkkelbiotoper kartfestes

- «Flytting» av nøkkelbiotoper
- Krav til kvalitet, sammenheng, nettverk?
- Hva gjøres ved funn av store verdier over store områder?

Kravpunkt 21. Nøkkelbiotoper

Nøkkelbiotoper skal sikre livsmiljøer for arter vurdert som truet på den norske rødlisten.

Krav:

Etablering og forvaltning av nøkkelbiotoper

Nøkkelbiotoper skal kartfestes på eiendommer større enn 100 dekar produktivt, økonomisk drivbart areal. Nøkkelbiotopene skal dokumenteres i skogbruksplan eller miljøoversikt. Der skjøtselstiltak kan gjennomføres, skal det være beskrevet i skogbruksplanen eller miljøoversikten.

Metoden Miljøregistrering i Skog (MiS) skal brukes ved kartlegging av livsmiljøer og utvelgelse av nye nøkkelbiotoper. Ved kartlegging av livsmiljøer og utvelgelse av nøkkelbiotoper skal det benyttes skogbiologisk kompetanse godkjent av sertifikatholder. Ønsker skogeier å endre avgrensningen av en nøkkelbiotop eller å bytte en avsatt nøkkelbiotop med en ny nøkkelbiotop, må dette dokumenteres i skogbruksplanen eller miljøoversikten og godkjennes av sertifikatholder.

Nøkkelbiotopene skal rapporteres til databasen Kilden. Det samme skal gjøres ved eventuell endring av eller flytting av nøkkelbiotop.

Nøkkelbiotopene skal settes av urørt eller forvaltes på en måte som ikke forringer, eller som forbedrer, forholdene for det biologiske mangfoldet. Der nøkkelbiotoper forvaltes på annen måte enn urørt, skal skjøtselstiltak utarbeides i samråd med person med skogbiologisk kompetanse godkjent av sertifikatholder. Nøkkelbiotoper kan ikke omdisponeres til andre formål hvis det ikke foreligger et offentlig vedtak som tillater slik omdisponering.

Hvis det blir dokumentert at kvaliteten på eksisterende nøkkelbiotoper i et område ikke er av tilfredsstillende kvalitet, og det blir bestemt at det skal gjennomføres ny kartlegging eller revisjon, er alle sertifiserte skogeiere pliktige til å delta.

Mulighetene for bruk av føre-var-rutine.

På eiendommer med mindre enn 100 dekar produktiv, økonomisk drivbart areal, skal det ved planlegging av hogst og skogbrukstiltak brukes føre-var rutine for å klargjøre om det finnes livsmiljøer

C: Og kjente databaser skal sjekkes

- 'A-områder' skal beskyttes/konsulteres
- Det er også regler om fuglereir, tiurleiker, vassdrag, friluftsliv, myr, sumpskog, kulturminner.
- OBS: Økologisk grunnkart ikke ferdig.

Konsultasjon med miljødatabaser

Ved planlegging av hogst skal eksterne kilder for miljøinformasjon i databasene Artskart og Naturbase være konsultert. Der skogbrukstiltakene vil kunne berøre kjente forekomster av truede arter, truede naturtyper eller nasjonalt viktige naturtyper (A-verdi) etter DN Håndbok 13, og informasjonen om artene/naturtypene ikke tidligere er vurdert i forbindelse med utvelgelse av nøkkelbiotoper, skal person med skogbiologisk kompetanse vurdere om det bør etableres en eller flere nøkkelbiotoper i området. Vurdering av behovet for å etablere nøkkelbiotoper baseres på MiS-metodikken. Kommunen og fylkesmannen skal informeres om eventuelle nye nøkkelbiotoper. Nye nøkkelbiotoper rapporteres til databasen Kilden.

Eventuell skogbruksaktivitet i utvalgte naturtyper og på arealer med forekomst av prioriterte arter skal skje etter reglene i naturmangfoldloven.

Noen spørsmål

1. Blir miljøverdiene faktisk funnet?
2. Hva betyr «utvelgelse», og blir de riktige områdene beskyttet?
3. Er det åpenhet, etterprøvbarhet, transparens?
4. Holder vi det vi lover kundene?

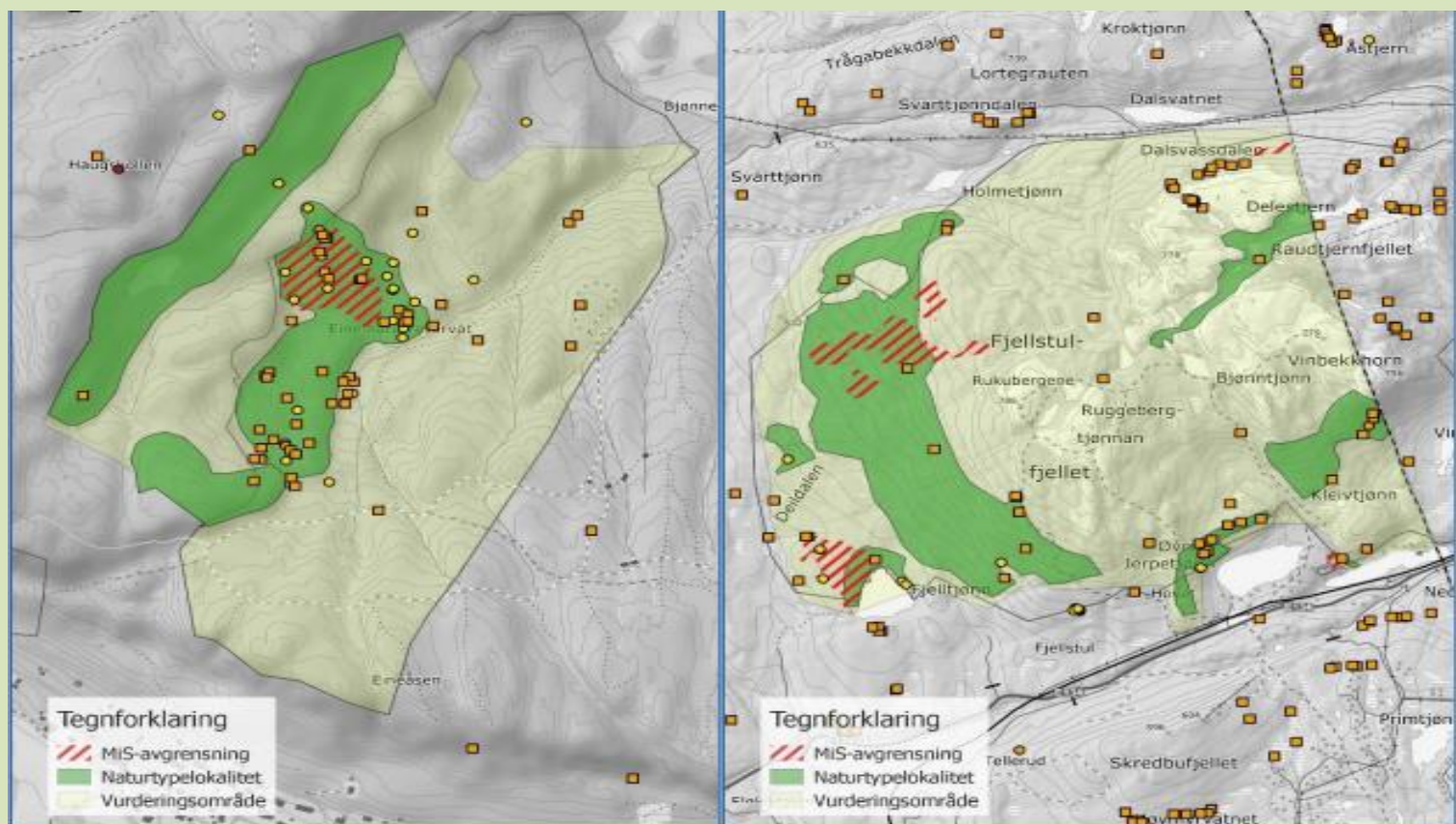
1. Blir miljøverdiene funnet av MiS?

Biofokus sier nei:

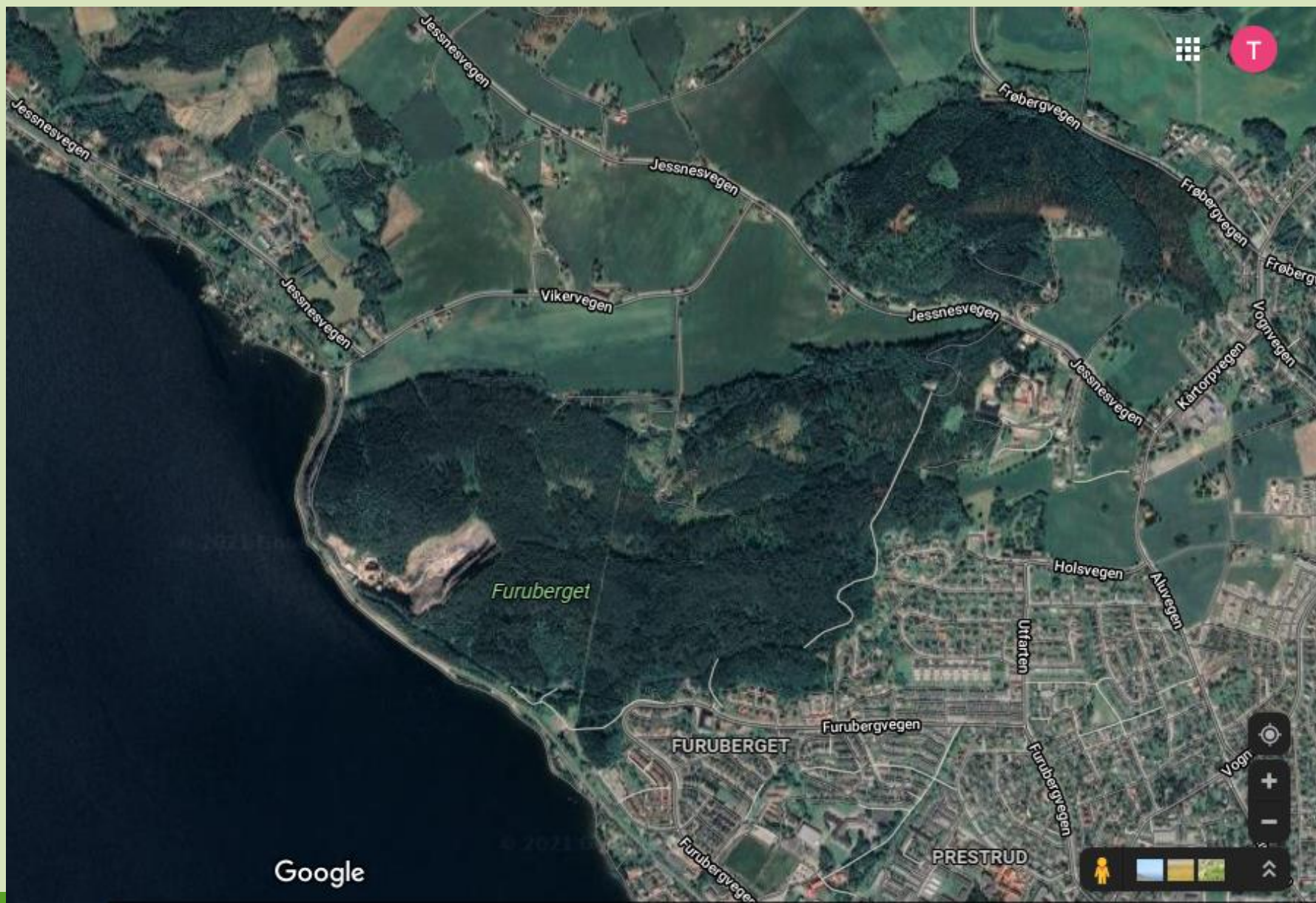
- MiS har ikke har evnet å fange opp de viktigste områdene for truede og rødlistede arter
- I praktiseringen av MiS foreligger systematisk underrapportering av biologisk viktige områder.
- Områder som burde vært fanget opp ved riktig bruk av metoden blir ikke registrert.
- Det er risiko for at skoger med verdifulle livsmiljøer for truede arter blir hogd, og at «feil» områder blir tilbudt og vurdert for frivillig vern.

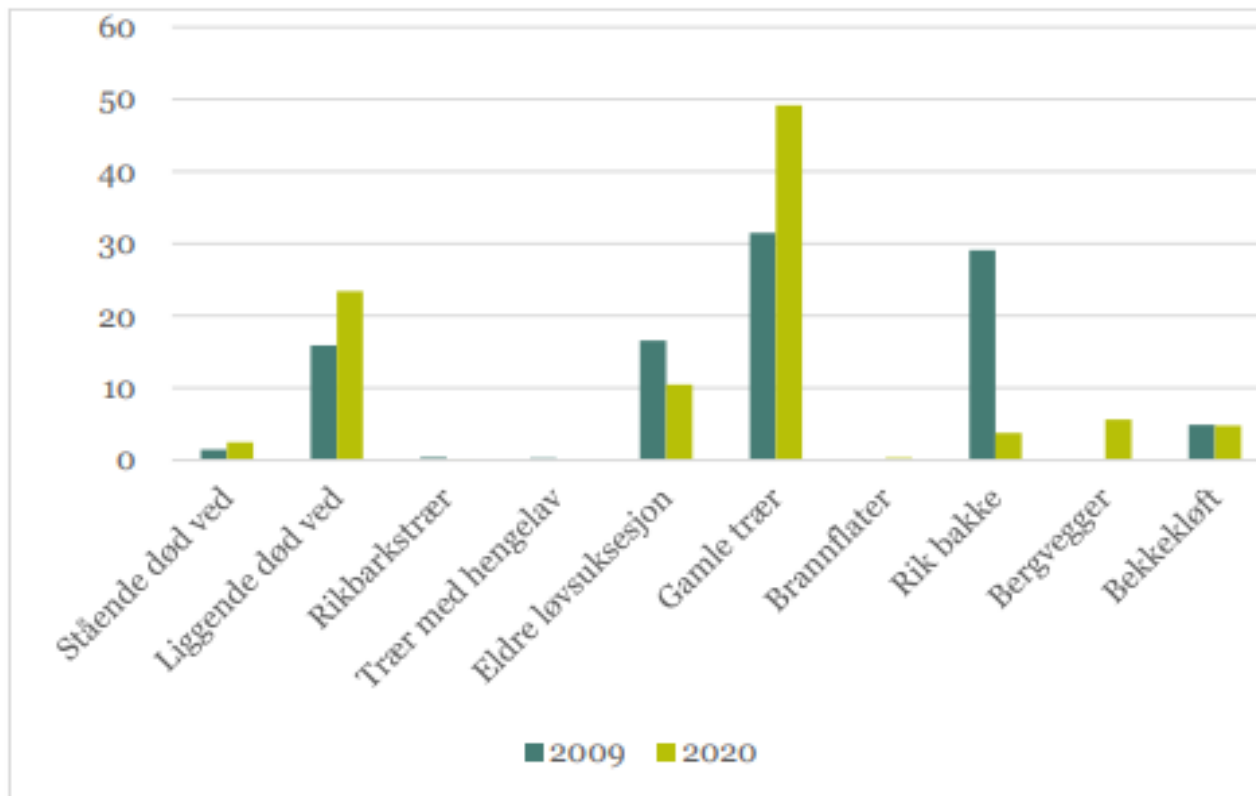
Biofokus viser at kun 1/7 av miljøverdiene blir funnet ved MiS

Figur 1. Kartene viser utsnitt av forholdsvis typiske vurderingsområder hvor naturtyper er vist med grønt og MiS-avgrensninger med rød skravur. Punktene er rødlistede arter fra Artsdatabanken. De ulike temalagene er klippet mot hverandre i denne undersøkelsen for å få frem forholdstall som er presentert i resultatdelen av rapporten.

I Follsjå har også NIBIO ettergått MiS med ny MiS: fant tre ganger mer!

Figur 3. Prosentvis arealfordeling av registrerte livsmiljøer i takstene i 2009 og 2020.

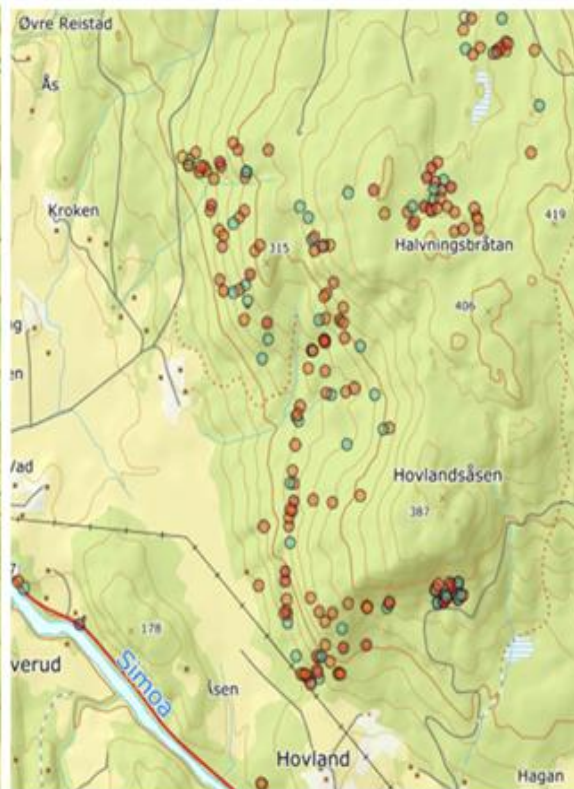

Er skogbruket interessert i skogvern?

Viken Skog har 'egen kampanje' mot Artskart.

Bilde 1. Registreringer 2000
Fra «Viken-nytt»

Bilde 2: Artskart, 2020 Fra «Viken-nytt»

Bilde 3: Skognæringens MiS-registrering
pr. 1.5.2021. Kilde: Naturbase

2. Hva betyr «utvelgelse»?

- PEFC omtaler «utvelgelse» av verdifulle områder
- Det snakkes om å «spre vernebyrden» mellom skogeiere
- Det snakkes om 2-5%, mens skogvernet er 5% og Stortingets mål er 10% (og CBD 30%).

Kravpunkt 21. Nøkkelbiotoper

Metoden

Det er i standarden forutsatt at framtidig utvelgelse av nøkkelbiotoper baseres på metoden Miljøregistrering i Skog (MiS). Denne metoden innebærer at definerte livsmiljøer blir registrert og at det med utgangspunkt i denne registreringen foretas en utvelgelse og avgrensning av nøkkelbiotoper.

Avgrensning og toleranse

Det er ikke krav til at nøkkelbiotoper skal merkes med fastpunkter i skogen. Det medfører at det ikke vil foreligge noen eksakt grense i skogen, bortsett fra der den følger bekk, vei eller lignende. Grensen vil være avgrensningen på et kart.

Det skal legges avgjørende vekt på å unngå ikke tillatte hogsttategier i nøkkelbiotopene der en også tar utgangspunkt i normal nøyaktighet ved bruk av GPS. Det anses imidlertid først å være et brudd på kravpunktet dersom slik hogst skjer mer enn 10 meter innenfor den avgrensede nøkkelbiotopen eller nøkkelbiotopens areal blir redusert

Dersom det viser seg at nøkkelbiotopens avgrensning på kart er feilaktig, skal dette rettes opp før hogst skjer. Flyttingen skal være godkjent av sertifikatholder. Nøkkelbiotop avgrenset mot veg er ikke til hinder for normalt vegvedlikehold.

Konsultasjon med miljødatabaser

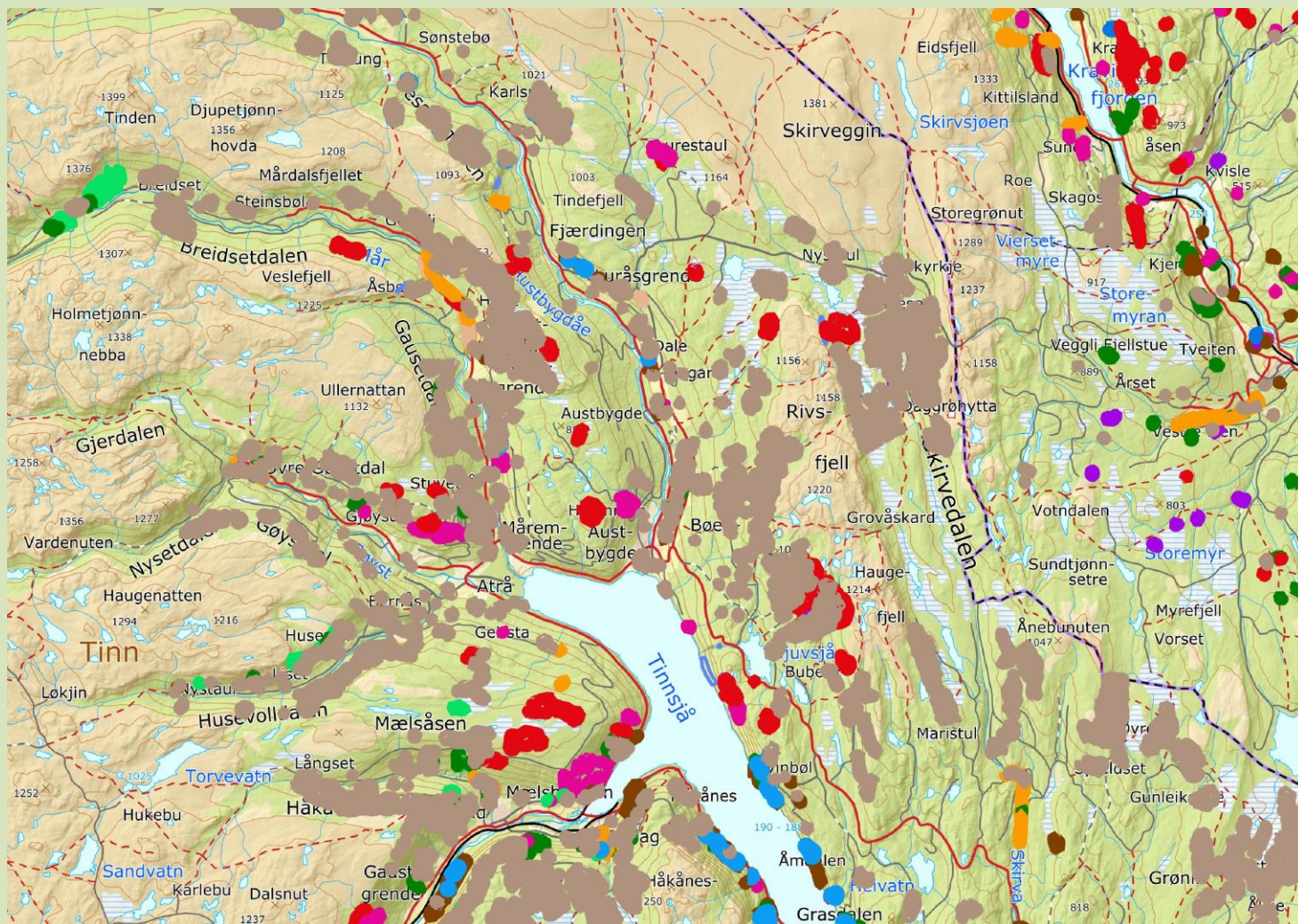
Konsultasjonen med databasene Artskart og Naturbase har som hensikt å avklare om en planlagt hogsten kan berøre:

- Utvalgte naturtyper eller forekomster av prioriterte arter
- Truede arter eller naturtyper etter den norske rødlista, eller myndighetenes registrerte naturtyper av nasjonal verdi/A-områder.

Eventuell skogbruksaktivitet i utvalgte naturtyper og på arealer med forekomst av prioriterte arter skal skje etter reglene i naturmangfoldloven.

Innvalgt og utvalgt MiS i Tinn

- Hos Landbruksdirektoratet sies det ingenting om utvelgelse, men man får inntrykk av at alle nøkkelbiotoper/livsmiljøer beskyttes
- Basert på miljøkartlegginger gjennomført i forbindelse med Landsskogtakseringen dokumenterte NINA at over 20 % av skogarealet i Norge tilfredsstilte kravene til livsmiljøer etter MiS.

Teksten nedenfor er sakset fra Landbruksdirektoratet:

En nøkkelbiotop er et avgrenset område som er særlig viktig for bevaring av det biologiske mangfoldet. I henhold til Norsk PEFC skogstandard skal nøkkelbiotoper sikre livsmiljøer for arter vurdert som truet på den norske rødlisten. Inngrep utover godkjente skjøtselstiltak i nøkkelbiotoper kan være ulovlig.

Å registrere rødlistede arter er både vanskelig og tidkrevende. Når vi registrerer nøkkelbiotoper i skog ser vi derfor etter spesielle egenskaper ved livsmiljøet som sannsynliggjør at området er viktig for rødlistede arter. Slike egenskaper er ofte knyttet til død ved, fuktighet, spesielt næringsrike områder mv.

Alle nøkkelbiotoper skal settes av urørt eller forvaltes etter skjøtselstiltak utarbeidet i samråd med person med biologisk kompetanse godkjent av sertifikatholder etter Norsk PEFC skogstandard. Hogst eller andre inngrep utover godkjente skjøtselstiltak i en slik nøkkelbiotop vil være et brudd på sertifiseringen og er ulovlig i henhold til forskrift om bærekraftig skogbruk.

Vi skiller mellom to kategorier av nøkkelbiotoper: nøkkelbiotoper med MiS og nøkkelbiotoper uten MiS. I henhold til Norsk PEFC Skogstandard skal alle nøkkelbiotoperegistreringer i skog fra og med 1.2.2016 gjøres etter MiS.

Nøkkelbiotoper med MiS

Nøkkelbiotoper med MiS er registrert ved bruk av miljøregistreringer i skog-metodikken. I MiS er nøkkelbiotopene delt inn i 12 livsmiljø. Det er disse livsmiljøene vi finner igjen som MiS-figurer i skogbruksplan med MiS-registrering.

I 2012 var ca. 2/3 av all produktiv skog under barskogsgrensa MiS-kartlagt, og det er registrert livsmiljø på ca. 4 % av dette arealet. Målt i areal er gammel skog, stående død ved, rik bakkevegetasjon og eldre lauvsuksesjon de vanligste livsmiljøene. Til sammen utgjør disse 87 % av alt areal med registrerte livsmiljø.

Nøkkelbiotoper uten MiS

Nøkkelbiotoper uten MiS er oftest registrert etter Siste sjanse-metodikken eller tidligere metodikker. Disse nøkkelbiotopene finner vi i all hovedsak hos store skogeiere som Statskog og Forsvarsskog m.fl. Det skal tas samme hensyn til nøkkelbiotoper uten MiS som de med

3. Er det åpenhet om kartlegging, utvelgelse og feil? Interesse?

- Naturvernforbundet har bedt om innsyn i «brutto-registreringene», men får stadig avslag
- Vi får stadig medhold i klager på hogst som har brutt regelverket, men som regel uten konsekvenser

Kravpunkt 9. Åpenhet om miljøinformasjon

Kravpunktet skal sikre åpenhet om beslutningsgrunnlaget og praktiseringen av Norsk PEFC Skogstandard.

Krav

Krav om miljøinformasjon etter Miljøinformasjonsloven om data fra miljøregistreringer eller annen type miljøinformasjon knyttet til forvaltningen av skogressursene på eiendommen skal gis når det blir krevd. Informasjon skal utleveres snarest mulig og senest innen en måned etter at kravet er mottatt (jf. Miljøinformasjonsloven §18).

Oppsummering:

1. Gir PEFC og MiS skogeiere og kunder en garanti for at verdifulle livsmiljøer og gammelskog ikke blir hogget?
 - Hva må til?
2. Sikrer skogbrukets miljøkartlegging at de riktige områdene går videre til frivillig vern, slik at sammenhengende verdifulle økosystemer beskyttes?
 - Hva må til?
3. Bygger dette systemet tillit mellom skogeiere, entreprenører, kunder og miljøvernere?
 - Hvordan kan det oppnås?

